

KÖNYVSZEMLE

Mircea Eliade: *A szent és profán* (A vallási lényegről). Európa könyvkiadó, Bp. 1987, 231, l.

A szerző négy fejezetben tárgyalja a szent és profán, a vallásos és vallástalan életszemlélet kérdéseit. Kiinduló pontja Rudolf Otto német evangélikus teológus 1917-ben megjelent híres vallásfilozófiai munkája: *Das Heilige* (A szentséges). Mircea Eliade a vallásnak az értelem számára hozzáférhetetlen oldalával, az ösztönös és tudatalatti megnyilatkozásával foglalkozik. E szemléletben Isten nem filozófia, nem eszme, nem erkölcsi allegória, hanem létező valóság, hatalom. Olyan valóság, mely túlmutat a tapasztaláson. A „szent” jelenségét értelmi oldalról közelíti meg.

A „szent” megnyilvánulása benne van életünkben s a minket körülvevő tárgyokban. Még a deszakralizált létezésben is a vallási értékelés nyomai megtalálhatók. A templom más, mint az utca, az otthon, mint a munkahely, a másság, a szent tér biztosítja a kapcsolatot az istenség világával. A primitív kultúrák (Afrika, Ázsia, Óceánia, Amerika) és főleg az indiai vallásos kultúrák (hinduista, jainista, buddhista) mítoszai, legendái, abszolút igazságokat kívánnak kézzelfoghatóvá tenni.

A „szent” megnyilatkozásának tárgyai a természeti, a profán világ szerves részei (mint pl. kő, fa, források, csillagok stb.), és mégis mások a hívők számára. Ezt igazolják a szent tárgyak mellett a szent idők, ünnepek. Minden ünnepben a vallásos ember kilép a mitikus időbe s a régen volt szakrális eseményt újból jelenvalóvá teszi. Egyfajta örök jelen ez. Eszerint a vallásos ember nemcsak a történelmi jelenben kíván élni, de abban a szent időben is, mely az örökkévalóság része. Másként viselkedik az ünnepek alatt, mint előtte vagy utána, mert minden ünnep számára valamilyen eredeti esemény újból jelenvalóvá tétele.

A kezdet tökéletessége, az aranykor képe a kereszténységben, mint paradicsomi valóság, örök honvágyként újra és újra jelentkezik. Ezt a vágyat kézzelfoghatóvá a szimbólumokban tudja élővé tenni. Így pl. a víz, mely bűnt töröl el, megtisztít, újjáéleszt, a föld, mely mint „terra mater” életet ad, de ugyanakkor a halálban nyugalmat és örök életet biztosít; a szakrális és profán ember számára egyaránt a valóság döntő szükségessége.

„A vallásos ember minden cselekedetével felelősséget érez az ő Istene előtt, míg a profán legjobb esetben az emberi társadalom előtt” — állapítja meg a szerző. A profán ember „a homo religiosus leszármazottja, és nincs módjában semmisnek tekinteni saját történelmét”, mivel létezése a tudatalattiból táplálkozik. Mindebből következik, hogy a vallástörténész vizsgálódásai elválaszthatatlanok a filozófus, teológus és pszichológus megállapításaitól.

Mircea Eliade értékes vallástörténeti tanulmányát olvasóink figyelmébe ajánljuk.

SZABÓ DEZSŐ

Leírtam életem... Népi önéletírások... Közzéteszi: Pillich László és Vetési László. Kriterion Könyvkiadó Bukarest, 1987, 389, 1.

Közeli és távoli múlt majd minden fontosabb eseményét megörökítő tizenkét népi önéletírásból válogatták össze e kötet szerkesztői. Akik írták, nem hivatásos írók; egyszerű, sokat szenvedett, sok küzdelmet megvívó emberek, de akiből a sok nehézség nem tudta kiölni a derűt, az életbe vetett hitet, a munka iránti szeretetet. Ezek annyiban különböznek kortársaiktól, hogy bennük nagyobb volt a közlési szándék, ez az ősi emberi igény, ami párosult írói készséggel; ezért le is írták, ami velük, körülöttük történt. Nem akarták magukkal vinni tapasztalataikat; használni akartak az utánuk jövőknek, hogy ne kövessék el azokat a hibákat, ne essenek ugyanazokba a tévedésekbe, amelyek nekik annyi szomorúságot és keserűséget okoztak. Ugyanakkor hiteles ismereteket közölnek, közvetítenek a század elejétől szinte napjainkig tartó időszakról.

Bucsy Gábor és Krasznai György visszaemlékezéseikben a századelő kivándorlóinak belső lelki vívódásairól, a pénzszerzés örömeiről és kudarcairól adnak hangot. Megjelenik egy székely falu napszámos élete, a két világháború közötti parasztgazdálkodás évi munkaprogramja, az étkezés, az öltözködés, az udvarlás szokásos módja, az élet nagy eseményei közé tartozó háztűznéző és lakodalom hagyományos szertartása Simó József, Horváth János Cifra, Kiss István és Kocsis Ernő írásai-ban. Elénk tárul a faluközösségből kiemelkedés, az iparossá válás, a kovács- és asztalosmesterség leírása. Fodor Sándor és Mureşan Ioan ír ezekről részletesebben. Képet nyerhetünk a két világháborúban átél-t szenvedésekről, történelmi-egyéni eseményekről, sorsok alakulásá-ról, Nagy Ferenc, Bischof Tobiás és Munteanu Mihainé elbeszélései-ből, akiknek jegyzeteiben az új élet indulásának történései is megele-venedtek.

Utoljára hagytuk Buzogány Béla önéletírásának bemutatását. A szer-ző ismert tagja és keblitanácsosa a kolozsvári monostori unitárius egy-házközségnek. Önéletírásában az Újszékelyről elindult fiatalember élet-útjának viszontagságait tárja elénk. Szegény családból indult; szülei „sze-génységüknél fogva nem adhatták meg gyermekeiknek a kellő segít-séget“ az élet biztonságos megalapozásához; s akik szétszéledtek a vi-lágba. Segéd munkásként kezdi az önálló keresetet Bukarestben, majd pincér lesz és otthonosan mozog a főváros forgatagában. Katonáskodása idején néhány kellemetlen tapasztalat rádöbbeníti, hogy honnan indult, hol az otthona és helye. „Elég furcsa helyzetekbe kerültem — és elég sokszor —, de nem bántottak soha, pedig akkor az emberélet aránylag olcsó volt. És elég sok alkalmam is adódott megválni tőle a véletlen

folytán. A német Gestapo-főnök megkegyelmezett. A román katonák még az utat is megmutatták hazafelé, sőt, egyikük el is kísért egy darabon, nehogy bajom legyen. A szovjet tiszt nem sütötte rám a pisztolyát a Vár utcában, és szabadon engedett. Lehet, hogy ez csak a véletlen közreműködése volt, de én ma is hiszem, hogy ha nem ártasz másoknak, téged sem bántanak“. Az utalások 1943-as hazatérésre vonatkoznak, s itt-hon, 1944-ben a Gestapo letartóztatja, és csak egy sikeres közbenjárás útján menekül meg. Később munkája mellett, 35 évesen, beül az iskola-padba, majd 1955-ben joghallgató lesz.

Buzogány Béla önéletírásából leszűrhető tanulság az, hogy mindig, mindenhol becsülettel megállta helyét, dolgozott, tisztelt és becsült minden embert, hogy ő is megbecsült legyen.

Több szempont is rokonítja a szerzők írásait. Igazi férfivallomások ezek. Sokban különböznek az asszonyi visszaemlékezésektől. Az asszonyok szűkebb keretek közt élhették életüket, a hagyományos életforma, a család és a házkörűli teendők aligha kínáltak változatos élményanyagot.

Egyetlen asszonyi vallomás került ebbe a kötetbe, amely sokban elentmond az előbbi állításnak, mivel már a címe is „Bátor voltam, mint egy férfi“ jelzi, hogy tartalmával szervesen beleilleszkedik a férfias vallomások közé, hiszen már gyermekfővel összejárta az országot, igazi kereskedő lett, ügyes volt, bíztak benne. Nem félt az élettől.

E gyűjteményes kiadásnak másik közös jellemzője, hogy én-központú, szerzőik saját magukkal vannak elfoglalva, úgyannyira, hogy az emberi társadalmi háttér csak alig körvonalazódik. Az önmagukkal szembeni kritikai hang is hiányzik belőlük.

Az önéletírások legnagyobb értéke abban áll, hogy fontos ismereteket közölnek arról az időszakról, amelyről íródtak. Sokat mond a mának az is, hogy a dolgozó emberek mindig elítélték a háborút. Amellett, hogy a népi önéletírás műfaját gazdagítják, a legfontosabb tanulság a mindenkori emberi helytállásuk.

A kötet anyagát Pillich László és Vetési László tette közzé.

ELŐFIZETŐINK FIGYELMÉBE

A Keresztény Magvető előfizetési díja az 1988. évben belföldön és a szocialista országokban évi 100 lej, amelyet belföldön a lelkesízi hivatalok útján, vagy közvetlenül az egyházi központban (3400 Cluj-Napoca, Lenin út 9) lehet kifizetni.

Magyarországi olvasók a Posta Központi Hírlapiroda külföldi előfizetési osztálya, Budapest VII. Lövéde tér 7 sz. fiókjánál fizethetnek elő. A többi szocialista országokból a „ROMPRESFILATELIA“ sectorul export-import presa P.O. Box 12—201 telex 10376 prsfir, București, Calea Griviței nr. 64—66 címre kell fizetni.

Az előfizetési díj a nyugati országok részére 200 lej, amely összeg ugyancsak a „ROMPRESFILATELIA“ sectorul export-import presa P.O. Box 12—201 telex 10376 prsfir, București, Calea Griviței nr. 64—66 címre fizetendő.

INTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ CLUJ,
Municipiul Cluj-Napoca c-da nr. 3029/1988

Revista
Bisericii Unitariene
din R. S. România

Journal of the
Unitarian Church
in R. S. Romania

XCIV. CLUJ-NAPOCA • 1988/1

CUPRINSUL • CONTENTS

Dr. Lajos Kovács: Pastorală de Anul Nou • New Year's Message	1
Aniversare omagială • Solemn Anniversary	3

STUDII • STUDIES

Aron Török: Menirea vieții în învățătura lui Iisus — scopul educației noastre religioase • The Ideal of Jesus as the Purpose of our Religious Education	5
Dr. Dénes Szász: Dragostea pământului natal • The Love of the Motherland	9
Dr. György Gaal: Scriitorul și pedagogul Gyallay Pap Domokos în slujba Bisericii • Gyallay Pap Domokos, Writer and Teacher in the Service of the Church	12
Dr. István Molnár: Date la istoria parohiei unitariene din Cristuru Secuiesc • Data to the History of the Unitarian Parish from Cristuru Secuiesc .	24

LUCRĂRI OMILETICE • SERMONS

Dénes Jakab: Trecut și viitor • Past and Future	38
Dr. Géza Lőrinczy: Armele noastre nu sînt trupești • The Weapons of our Warfare Are not Carnal	39
Kálmán Kökösi: Viața — prilej sfînt și minunat, dat de Dumnezeu • Life is a Wonderful, Holy Occasion	41
Lajos Biró: Semănătorul • The Sower	44
Sándor Szén: Respectul semenilor • The Other is also Man	47
Ferenc Szász: Iertare • To Forgive	50
Concepte biblice • Biblical Conceptions	54
Idei, cugetări • Ideas, Thoughts	55
VIĂȚA BISERICEAȘĂ ȘI ȘTIRI • CHURCH LIFE — NEWS	57
RECENZII • BOOK REVIEWS	60

Colectivul de redacție • Editors

Președintele și redactor responsabil: dr. Lajos Kovács episcop. Membrii: dr. János Erdő (redactor responsabil adjunct), dr. Árpád Szabó și Dezső Szabó (redactori), György András și Lőrinc Mikó.

Redacție • Editorial Office

3400 Cluj-Napoca, B-dul Lenin nr. 9, România, Tel.: 1 52 71

